

prerašča spet našo pravoznanstveno knjištvo kakor smolnat slak, je nesrečni laški tožilnik, ki mu je pisatelj popolnoma podlegel: »da se je jemalo v zapisnik tudi spise« (str. 38), »sodbá tujih sodišč se ni respektiralo« (str. 40), »tri postati se izroči gorniku« (str. 46), »da se tožencane sme spraviti ob vse« (str. 49) i. t. d. in celó: »ako se jih zaloti, mora se jih« (str. 79), torej popolnoma po vzorcu »išče se Uršo Plut«. Zahteva časa je pač tudi ta, da nobena znanstvena razprava ne zavira razvoja znanstvenega jezika, nikakor pa ne smemo brez ugovora sprejemati prekrškov glavnih slovničnih naukov. Dolžnost je, da to omenim, čeprav pisateljevih stvarnih zaslug skoraj prehvaliti ne morem. Teh zaslug jezikovna kritika čisto nič ne zmanjšuje. Toda mnogo bolj ko pri kaki drugi objavi bi bilo pri tej knjigi želeti, da bi bilo tudi na to plat vse v redu, pa da bi mogel kritik reči: omne tulit punctum.

Pregled tujih zakonodaj.

„Sbírka zákonů a nařizení státu československého“ v l. 1923. Nemoče je na kratko očrtati vsebino bodisi le najvažnejših zakonov in naredb, izišlih v Češkoslovaški republiki l. 1923., celo sami naslovi bi preseglji prostor, ki ga je »Pravnik« določil za take preglede. Zato navajamo samo one zakone in naredbe, ki kažejo glavne smeri zakonodavstva ali so posebno zanimivi za nas, često pač zlasti v tem pogledu, da kažejo, česa še nimamo, česa nam še treba. Splošno bi omenil, da se češkoslovaški zakoni in naredbe skrbno ozirajo na posebno pravno stanje na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji.*)

I. Mednarodno pravo. Češkoslovaška je krepko nadaljevala pot, po kateri ureja svoje mednarodne trgovinske, prometne in pravne prilike. To svedočijo številne trgovinske pogodbe, deloma definitivne, deloma začasne. Dalje pogodbi z Nemčijo o dvojnem obdačenju 118, (obsega tudi določbe o pravni zaščiti in o pravni pomoči v davčnih stvareh) in o preprečevanju dvojnega obdačenja z davščinami v primeru smrti 119. Akta 222 o plovstvu po Labi, Pogodba 230 z Nemčijo o izročevanju in o drugi pravni pomoči v kazenskih stvareh.

*) Številke brez pristavka pomenijo tekoče številke zakonov in naredb v Sbírki, zakonom in naredbam iz prejšnjih let je pristavljena letnica.

II. Finančno pravo: Zakon 150 o olajšavah pri občem priobninskem davku za l. 1923. Zakon 151 o pristojbinskih in drugih davčnih olajšavah pri fuziji ali izpremembi pravne oblike podjetij, ki javno polagajo račune, družb z. o. z. in komanditnih družb, dalje pri izpremembi pivovarnih meščanstev v delniške družbe. Zakon 268 o davku na promet in luksus.

III. Pravosodni zakoni in naredbe: Zakoni o zaščiti najemnikov 85; o odgoditvi izvršne izpraznitve (najetih) prostorov 86; o izpremembi zakona 225/1922 o izrednih ukrepih zaradi stanovanske stiske 87; Zakon 99 o izpremembah v konkurzu in poravnalnem redu (čl. 1. poravnalno postopanje se ne otvori, ako dolžnik neprivilogovanim upnikom ne ponudi vsaj 35% njihovih terjatev s pripadki, plačljivih najdalje v dveh letih). Zakon 106 o založni (nakladni) pogodbi, (povsem moderen zakon, ki bo dobro služil, ko se bo pri nas delal enak zakon); Zakon 123, s katerim se izpreminjajo nekatere določbe jurisdikcijskega reda, opr., izvrš. r., nespornega post., izvršilna naredba 135 (jako važno); Zakon o zaščiti republike (50); Zakon 51 ureja organizacijo državnega sodišča in postopanje pred njim. (Gl. o teh dveh zakonih »Slov. Pravnik« 1924., str. 97. (Zakon 51 je tudi noveliral v obliki avtentične interpretacije §§ 211, 213—216, 281, 284—293, 410, 411 k. p. r. in §§ 3—7 zak. 31. 12. 1877, drž. zak. št. 3/1878.) Naredba 223, ki izpreminja nekatere določbe naredbe 598/1919 k zakonu 562/1919 o pogojni obsodbi in pogojnem odpustu.

IV. Upravno pravo. Veliko število naredb o prejemkih državnih nameščencev. Nekaj propisov na polju socialne politike, npr. naredba 16 o penzijskem zavarovanju za Slovaško in Podkarpatsko Rusijo, naredba k zakonu 241/1922 o zatiranju spolnih bolezni, naredba 197 k zakonu 242/1922 o zavarovanju v rudarskih bratskih skladih; Zakon 149 o ureditvi fonda za svrhe javnega zavarovanja zoper elementarne škode; Zakon 60 o telegrafih, velja tudi za telefon in za brezžične enake naprave (vsebuje kazenske določbe v zaščito tajnosti, zoper potvarjanje in uničevanje telegramov in fonogramov). V ti zvezi treba omeniti še naredbo 21 k zakonu 33/1922, o uporabi prometnih cest (tudi pešpoti) in nepremičnin za telegrafe. Zakon 35 o stavbnem kretanju; vsebina: Preskrba stavbišč (tudi razlastitev je mogoča), mezdna rzsodišča v stavbeni obrti, sodišča o cenah stavbnega materiala in o stavbenih proračunih, loterijsko posojilo, stanovanska skrb za državne nameščence (do 150.000.000 Kč v l. 1923), finančne podpore stavbenemu kretanju, davčne in pristojbinske olajšave, izpremembe, začasna in delna razveljavitev stavbenih redov; izvršilna naredba 160. Zakon 143 o finančnih in pravnih pogodnostih v podpiranje sistematične elektrifikacije. Naredba 73 o organizaciji patentnega urada.

V. Zakon 154 o vojaškem disciplinskem itd., izvršilna naredba 203.

Dr. M. Š.

Zvezni zakonik (Bundesgesetzblatt) Avstrijske republike v l. 1923.
I. Avstrijski zakonodajni aparat je tudi v letu 1923. delal na vso moč. Pri tem se opaža, da se mnogo predmetov, ki se po svojem značaju praviloma

urejajo z zakoni, ureja z naredbami na temelju pooblastilnih zakonov. Posebno številni so zakoni in naredbe na polju socialne politike, zlasti raznih vrst javnega zavarovanja, pospeševanja zgradb, zaščite delavcev v nevarnih obratih, o državnih nameščencih vseh vrst (redukcija, prejemki, pokojnine, službene pragmatike za učitelje itd.), o izenačevanju pravnih razmer v Burgenlandu (pri čemer se skrbno pazi, da ne nastajajo zmešnjave). Glede tehnike zakonodaje bi še omenil, da so derogacijske klavzule pogosto izdelane jako podrobno; razna ministrstva so tudi brez posebnega povoda objavila cele vrste vojnih in poprevratnih naredb, ki ne veljajo več; v nekaterih primerih se je na temelju posebnih pooblastil objavilo enotno besedilo opetovano noveliranih večjih zakonov, n. pr. zakon o neposrednih osebnih davkih iz leta 1896.

II. Mednarodno pravo: cela vrsta definitivnih in začasnih trgovinskih pogodb in pogodb, s katerimi se izvršuje mirovna pogodba ali ureja stanje z »nasledstvenimi«
državami, pogodbe o izročanju, pogodbe 286—288 z Nemčijo, da se izenači obdačenje in prepreči dvojno obdačenje — tudi glede zapuščinskih pristojb in —, o pravni pomoči v davčnih stvareh, slične pogodbe 1, 2, s Češkoslovaško, pogodba z Ogrsko o razsodišču 461.

III. Finančno pravo: Novela o sodnih pristojbinah 27, 136, važna zlasti prva; izpremenjena sta §§ 380, 381 k. pr. r. Cela vrsta naredb o prometnem davku (Warenumsatzsteuer), z jako strogi in kazenski določbami z zaščito poslovne tajnosti itd. Naredba 243, novela o davčnem postopanju, ki obširno izpreminja in popolnjuje zakon o osebnih davkih iz leta 1896. Naredba 281, ki izpreminja mnogo materialnih določb istega davčnega zakona in ukinja §§ 115, 116, zak. o družbah z o. z.; poleg tega še manjše novele k istemu zakonu. Zakon 314 izpreminja pristojbine pri neodplatnem prenosu imovine. Zakon 380, novela o davčnih in pristojbinskih olajšavah, zlasti pri fuzijah; mogoča je tudi fuzija pridobitnih in gospodarskih zadrug med seboj in z delniškimi družbami.

IV. Pravosodstvo: a) civilno pravo: naredba 246 o administrativnem postopanju s sindikatnimi stvarmi (gl. 206/1918). Zakon 306 zvišuje vrednostno postavko v zak. 109/1890 od 100 gl na 300.000 K (očitno premalo). Zakon 428, novela k zak. 101/1920 o službeni pogodbi gospodinjskih pomočnikov; uveden je službeni list. Zakon 531 zoper nečedno tekmo; drži se vobče bivših avstrijskih osnutkov, ustanavlja za nekatere primere samo civilno odgovornost (tudi za odišli dobiček, nerazdelna odgovornost) za večino primerov tudi kazensko odgovornost (prestopki in pregreški, progon po predlogu prizadetega). Civilna stvarna podsodnost: trgovinsko sodišče; začasno odredbo ni treba pogojev § 381 izvrš. r. Poleg civilno in kazensko pravnih določb tudi nekaj upravnopravnih, zlasti prepoved pogodb po načinu »snežnih kep«, prepoved poudarjanja, da izvira blago iz konkurznega sklada itd. Zakon 533 o omejitvah pri razpolaganju s predmeti zgodovinske, umetnostne ali kulturne važnosti (zakon o zaščiti spomenikov); prepoved odsvojitve

in obremenitve, določbe o »zakladih« in izkopinah, dolžnost izpovedi pred oblastvom, jako stroge upravne kazni, **Zakon 538 o službeni pogodbi nameščencev v poljedelskih in gozdnih obratih.** Krog poseb znatno razširjen napram dosedanjemu zakonu, tudi sicer precej izprememb. **Zakon 543 o zvišavanju nekaterih denarnih terjatev med bližnjimi sorodniki (zakon o obiteljskih upnikih)** znači poskus nekake valorizacije denarnih terjatev. Splošni vidiki: nekatere denarne terjatve, ki jim je bil znesek določen pred 1. septembrom 1922, se morejo na upnikov predlog primerno zvišati, če je nesorazmerje s tem, kar je dobil dolжник, očitno in gospodarski položaj dolžnikov ni slabši nego upnikov; ozirati se treba sploh tudi na dolžnikov položaj; povišanje vrednosti, ki ne izvira iz razvrednotenja denarja, se ne upošteva; plačevanje dodatka se lahko odgodi celo na več let; zahtevek ni prenosen med živimi. Posebne določbe za imovinsko razmerje med zakonci in za denarne rente. Splošno se ne priznava zahtevek do povišanja, če je bila terjatev poravnana pred 1. sept. 1920; hipoteke in druge varnosti se ne raztezajo na znesek povišanja, mogoče pa je odrediti nove varnosti. Pravdna pot samo iz imovinske skupnosti med zakonci, sicer nesporno postopanje. Zahtevek se mora uveljaviti tekom enega leta, odkar je zakon dobil moč, izjema le za imovinsko razmerje zakoncev. **Zakon 636 o poenostavljenju nespornega postopanja,** noveliranih je okroglo 40 paragrafov patenta; **Naredba 135** olajšuje postopanje pri objavah vpisov v združni register, v mnogih primerih zadostuje objava na občinski deski. **Naredba 208** zvišuje davčne postavke, odločilne za pridobitev kakovosti polnovrednega trgovca, zneski so še vedno jako nizki: 11.000, 7000, 5000 aK. **Naredba 330** o bilančnih olajšavah.

b) **Kazensko pravo.** **Naredba 118** (k naredbi 439/1920) kazenci izpod 28 let, odkaterih se ni bati slabega vpliva na sojetnike, se smejo uvrščati v skupino mladostnih kazencev. **Naredba 253** našteva izrečno prepovedane igre (tudi »mavštel«). **Zakon 418** popolnjuje II. kazensko novelo iz leta 1922 o zvišanju vrednostnih mej in denarnih kazni. **Zakon 531** zoper nečedno tekmo, gl. IV. a.)

c) **Disciplinsko pravo.** **Zakona 154** in **155** sta zvišala discipl. denarne kazni zoper notarje in advokate, mesto 25 fl. in 100 fl. 50.000 K, mesto 500 fl. in 3000 K 5.000.000 K.

V. **Upravno pravo.** **Naredba 199** o vršenju poslov vrhovne zvezne oblasti; odpravljeno je tudi justično ministrstvo, posli prenešeni na zveznega kanclerja (ta ima tudi splošno notranjo upravo). **Zakon 213** o zvišanju denarnih kazni v upravnem kaz. postopanju; zanimivo je, da se kazni v predpisih, izdanih do kraja leta 1916. pomnože za 6000 krat, potem stopnjema manj, maksimum je 20 milijonov K, torej kakih 25.000 Din, zapor pri izpremembi po prostem preudarku, ne preko 14 dni. **Zakon 367** Volilni red za narodni svet; ženska pasivna in aktivna volilna pravica. **Naredbe 392—400** in **zakon 634** izpreminjajo in poenostavljajo propise na polju zaščite industrijske svojine. **Zakon 407** zaradi stvoritve gospodarskega telesa

»Zveznih železnic«: podjetje s pravno osebnostjo, registrovano kot trgovec, organi načelstvo (kakor pri delniški družbi) in upravna komisija; statut 453. Zakon 609 o prevedbi penzijskega zavarovanja, zanimiva valorizacija. Zakon 361 o dolžnosti zasebnih železnic da zmanjšajo število nameščenecv.

Dr. M. Š.

Književna poročila.

Dr. med. Karl Kautsky: Der Kampf gegen den Geburtenrückgang. Wien 1924, Verlag der Wiener Volksbuchhandlung. Str. 32.

Ta brošura je prišla iz socialnodemokratskih krogov in je zanimiva baš radi tega, ker se ogiblje vsakih radikalnih zaključkov, ki so sicer pri propagandnih spisih enake vsebine v modi. Pisatelj razlaga vzroke zastoja pogostosti porodov, ugotavlja, da je umrljivost dojenčkov merilo kulturnosti naroda, daje pojasnila o načinu, kako je zaroditve sprečavati. Pred lahkomišljenim podcenjevanjem nevarnosti umetnih splavov, tudi če so v prvih treh mesecih nosečnosti upoteni, sviri z vso odločnostjo. Prvsem tem označuje § 144 kaz. zakona za socialno krivico, ki se je izcimila na podlagi kapitalistične politike glede rojstev, in dokazuje, da pomeni ta paragraf v svojih posledicah korumpiranje javne morale. § 144 mu je v današnji obliki in uporabi neznošen. Zato zahteva njega omiljenje, ne pa — odprave! Pisatelj priporoča nasprotno zakonito zaščito telesnega ploda, obvarovanje žena pred »neomejeno brutalnostjo moških« glede zarojevanja. Zdravniki naj bodo odvezani od dolžnosti, da morajo naznanjevati vsak primer suma umetnega splava, češ to se ne sklada z varovanjem zdravniške tajnosti. Tudi naj imajo zdravniki proste roke, če gre za potrebo ukinitve nosečnosti samo iz zdravstvenih razlogov, pa tudi pri »socialni indikaciji« naj bo odprava ploda po zdravniku dopustna. Politika socialnih demokratov bodi pa usmerjena, kar se tiče zaroda, da naj potreba umetnih abortov čedalje bolj ponehava, namesto tega naj se pospešuje zaprečevanje zarojenj. Skrb za človeški zarod naj prične že ob nastanku telesnega ploda v materi, spremlja naj dojenčka, malega otroka šolarja, nudi naj mu svetá, ko stopi v življenski poklic. — Četudi se s prav vsem ne bi mogli strinjati, kar zahteva pisatelj, iz večine pa je le zadel pisatelj pravo; žal, da ni povedal, kje naj se dobijo dandanes sredstva za izvedbo njegovih lepih idej.

Dr. Metod Dolenc.

Profesor dr. Julius Tandler: Ehe und Bevölkerungspolitik. Wien und Leipzig 1924, Moritz Perles. Str. 22.

Ta drobni spis je ponatis iz dunajskega medicinskega tednika 1924, vsebuje pa predavanje, ki ga je imel pisatelj v februarju 1923. Vsebina je pravzaprav toplo priporočilo za institut, ki ga je pisatelj na Dunaju ustanovil, to je bračna svetovalnica in ima namen s karitativno delujočim ve-